O‘SMIRLAR KIYIMLARINING SINFLANISHI

Abulova Parvina Ulug‘bek qizi
Buxoro muhandislik-texnologiya instituti tayanch doktoranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada o‘smirlar kiyimlarining turli jihatlari, ularning sinflanishi va tahlili, o‘smirlar kiyimlarining moda, ijtimoiy guruhlar, psixologik holatlar va funksional talablarga asoslangan turlari ko‘rib chiqiladi, kiyimlar o‘smirlar shaxsiyatining shakllanishi va ijtimoiy muloqotda o‘z o‘rnini topishdagi muhim vosita sifatida tahlil qilinadi, shuningdek, o‘smirlarning kiyim tanlovi, ularning shaxsiy ifodasi, ijtimoiy holati va madaniyatga oid nuqtai nazarlarni aks ettiradi.

Kalit so‘zlar: o‘smirlar kiyimlari, sinflanish, moda, ijtimoiy guruhlar, psixologik yondashuv, shaxsiy ifoda, funktsional kiyimlar.

Annotation: This article examines various aspects of adolescent clothing, its classification, and analysis, focusing on clothing types based on fashion, social groups, psychological states, and functional needs. Clothing is analyzed as an essential tool in shaping adolescents' personalities and finding their place in social interactions. Furthermore, adolescents' clothing choices reflect their personal expression, social status, and cultural perspectives.

Keywords: adolescent clothing, classification, fashion, social groups, psychological approach, personal expression, functional clothing.

Аннотация. В этой статье рассматриваются различные аспекты подростковой одежды, их классификatsiя и анализ, типы подростковой одежды, основанные на моде, социальных группах, психологических состояниях и функциональных требованиях, анализируется одежда как важный инструмент в формировании личности подростков и поиске своего места в социальном общении, а также рассматривается выбор подростковой одежды, их личное выражение, социальный статус и культура. отражает точки зрения.

Ключевые слова: подростковая одежда, класс, мода, социальные группы, психологический подход, личное выражение, функциональная одежда.

Kirish.

Tikuvchilik sanoatida ishlab chiqarish salohiyatini, iqtisodini ko‘taradigan, dunyo bozorida raqobatga bardosh bera oladigan xaridorgir engil sanoat mahsulotlarini ishlab chiqarishni yo‘lga qo‘yish, engil sanoatni fan va texnika taraqqiyotiga asoslanib eng muhim, eng dolzarb sohaga aylantirish bugungi kundagi ustuvor vazifalardan hisoblanadi. So‘nggi yillar mobaynida mamlakatimizda ijtimoiy-iqtisodiy islohatlarni yanada chuqurlashtirish, xalq

ISSN 3030-3907

xo‘jaligini, sanoatning barcha sohalarini rivojlantirish borasida sezilarli ishlar amalga oshirilayapti. Jumladan, engil sanoatda bir qancha tikuvchilik, poyabzal ishlab chiqarish korxonalari zamonaviy uskunalar bilan jihozlanmoqda, qo‘shma korxonalar tashkil etilyapti.

Zamonaviy moda o‘smirlarga individual imtiyozlarni hisobga olgan holda o‘z kamonlarini yaratish imkoniyatini beradi. Lekin har doim moda ko‘rinishi uchun qanday uslublar borligini va asosiy shkafni qanday qilib to‘g‘ri yaratishni hamma ham bilmaydi. Jahon brendlari tomonidan yaratilgan o‘smirlar kollektsiyalarida dizaynerlar yoshlar tomoshabinlarini qiziqtiradigan ko‘rinishlarni taqdim etishga harakat qilishadi. Ammo o‘smirlik davrida odamning o‘ziga xosligini abadiy izlash bor, shuning uchun ko‘pchilik uchun moda tendentsiyalariga mos kelish uchun nima kiyish kerakligini hal qilish va shu bilan birga o‘zlarining isyonkor ruhini namoyish etish juda qiyin bo‘lishi mumkin.

Bu yil yoshlar modasidagi moda tendentsiyalari o‘zimizning g‘ayrioddiy echimlarimizni topish zarurligini taqozo qilmoqda. Dizaynerlar tomonidan taklif etilgan modellar lakonik uslublarni oddiy kesilgan va nostandart formatdagi yorqin aksessuarlar bilan organik tarzda birlashtirib, o‘smirlarga tengdoshlari orasida o‘zlarini qulay his qilish va zamonaviy ko‘rinishga imkon beradi [3].

O‘smirlar qiyofasida alohida e’tibor qatlamlarga qaratiladi, bu kontseptsiyaga mos keladigan uslublar yordamida tasvirni diversifikatsiya qilish imkonini beradi.

Metodlar. O‘smirlik davri har bir inson hayotidagi muhim bosqichlardan biri bo‘lib, bu davrda yoshlar nafaqat jismoniy, balki ruhiy jihatdan ham katta o‘zgarishlarga uchraydilar. Bu jarayonda ularning shaxs sifatida shakllanishi va faol ijtimoiy muomalaga kirishishlari yoshga mos kiyim tanlashda ham o‘z ifodasini topadi. O‘smirlar kiyimi ularning shaxsiy izlanishlari, ijtimoiy statusi, modaga bo‘lgan munosabati va turli omillarga ta’sir etadi. Shuningdek, o‘smirlar kiyimini klassifikatsiyalashda bir nechta muhim jihatlarni inobatga olish zarur.

1. Kiyimning ijtimoiy hayotdagi ta’siri muhim hisoblanadi. O‘smirlik yoshidagi insonlar uchun kiyim tanlashda ijtimoiy omillar katta ahamiyat kasb etadi. O‘smirlar o‘zlarini jamiyatda tanishtirish, boshqalar bilan muloqot qilish, modaning oxirgi tendensiyalari va sotsiokultur muhit bilan bog‘liq holda kiyimlarni tanlashadi. Ular ko‘pincha yoshlarga mo‘ljallangan, shuningdek, faol turmush tarziga mos keladigan kiyimlarga qiziqishadi.

2. O‘smirlar kiyimini bir necha turga bo‘lish mumkin, ularning har biri ayrim ijtimoiy va madaniy omillarga asoslanadi (1-rasm):

a) klassik uslubdagi kiyimlar asosan o‘simlik yoshidagi yoshlar uchun mo‘ljallangan bo‘lib, bu kiyimlar zamonaviy modaning klassik yo‘nalishlari

ISSN 3030-3907

asosida tashkil topadi. Klassik kostyumlar, yubka va boshqa universal elementlar yoshlarga rasmiy va jiddiy ko‘rinish beradi.

b) sport kiyimlari o‘smirlar orasida keng tarqalgan va ommalashgan. Bu turdagi kiyimlar nafaqat faol hayot tarzini o‘tkazishga, balki qulaylik va erkinlikka erishishga yordam beradi. Sport kiyimlari futbolka, trenchiklar, krossovkalar kabi elementlardan tashkil topadi.

v) kejual kiyimlar o‘smirlar orasida eng ommaviy tanlovlardan biridir. Bu uslubdagi kiyimlar kundalik hayot uchun qulay va erkin, shuningdek, modalarga moslashgan bo‘ladi. Ular, ko‘pincha, yoshlarga mo‘ljallangan futbolkalar, jins va shortlardan iborat bo‘ladi.

g) rok va pank stillari – bu rok va pank madaniyatlaridan ilhomlangan kiyimlar, ayniqsa, o‘yin va ijtimoiy ifodalash uchun tanlangan. Bu kiyimlar ko‘pincha qora kiyimlar, yirik to‘qilishlar, temir taqilmalar va boshqalar bilan bezatiladi.

d) kosmopolit kiyimlar – yoshlar o‘rtasida globalizatsiyaning ta’siri bilan kosmopolit kiyimlar ham ommalashib bormoqda. Bunday kiyimlar xalqaro modaning ilg‘or tendensiyalariga mos keladi, turli mamlakatlardagi modalar va madaniyatlarning ifodasidir.

a) b) c) d) g)

1-rasm. O‘smirlar kiyimlarining ijtimoiy va madaniy omillarga ko‘ra turlari

3. O‘smirlar kiyimlarining psixologik ta’siri ham mavjud. Kiyimlar nafaqat tashqi ko‘rinishni tashkil etgani kabi, balki psixologiyaga ham ta’sir ko‘rsatadi. O‘smirlar kiyim orqali o‘zlarini hayotda qanday ko‘rishlarini, qanday xatt-harakatlarda bo‘lishlarini belgilashadi. Masalan, xos kiyimlar yoshning psixologiyasini, o‘z-o‘zini anglashini va a’zolik hissini shakllantiradi. Modalarga

ISSN 3030-3907

moslashish, hamda o‘z shaxsiy uslubni topish — o‘smirning ijtimoiy shaxsiyatiga ham katta ta’sir ko‘rsatadi.

4. Modalarning o‘smirlar kiyimlariga ta’siri mavjud. Jumladan, moda, o‘z navbatida, o‘smirlar kiyimiga katta ta’sir ko‘rsatadi. Ushbu yosh kategoriyasi uchun modalar tez o‘zgaradi va trendlar qisqa vaqtda o‘zgarishi mumkin. Modalarga qo‘shilish va ularga moslashish – yoshlar uchun ijtimoiy maqbullik va tan olish usullaridan biridir. Shuning uchun, kiyimning modaligi o‘smirlar uchun muhimdir.

5. Texnologik taraqqiyot kiyim ishlab chiqarishga ham ta’sir ko‘rsatdi. Hozirgi kunda modalar faqat tashqi ko‘rinish bilan emas, balki texnika va materiallarning yaxshilanishi bilan ham bog‘liq. Yoshlar ko‘pincha yangi, innovatsion materiallardan tayyorlangan kiyimlarni tanlashadi, bu esa ularning nafaqat ko‘rinishini, balki erkin harakat qilish imkoniyatini ham ta’minlaydi.

Kiyimlarning uslubiy yechimlari bo‘yicha sinflanishini ko‘rib chiqamiz.

1. **Klassik uslubning aniq belgilari mavjud bo‘lib, k**lassik uslub – zamonaviy modaning asl elementlaridan biri bo‘lib, uning o‘ziga xos belgilarini aytish mumkin:

- o‘ziga xos shakl va kesim: klassik kiyimlar, odatda, kamtar va yoshlarga mos bo‘lgan qiymatlar bilan ishlangan bo‘ladi. Ular ko‘pincha oddiy, ammo shikastsiz uslubda bo‘lib, jismga mos kelishiga urg‘u beriladi.
- yuqori sifatli materiallar: klassik kiyimlar yuqori sifatli mato va materiallardan tayyorlanadi. Bu, odatda, tugatilgan yoki keng tarqalgan kiyimdir.
- nozik va oson ranglar: klassik kiyimlarda, odatda, qora, oq, xaki va nurli sariq ranglar istifoda etiladi. Bu ranglar yoshlarning oddiy va toza ko‘rinishini ta’kidlaydi.

Klassik uslubdagi kiyimlar: usullar va elementlarga xos kiyimlar, ko‘pincha, rasmiy va dam olish uchun mos bo‘lgan qo‘llanmalardan iborat. Ushbu kiyimlar yoshlar uchun ham mos bo‘lgan maxsus elementlar bilan ajralib turadi [1].

Klassik kostyumlar, o‘smirlar uchun ajoyib tanlov bo‘lishi mumkin. Bu kostyumlar, odatda, yubka yoki jins bilan, shubhasiz, kamtar va jiddiy ko‘rinish beradi. Ko‘pincha, ular oddiy, lekin hozirgi kunda oshirilgan dizaynerlik elementlari bilan baholanadi.

Klassik uslubdagi futbolkalar har kunlik kiyuvchi uchun mo‘ljallangan bo‘lib, ular shikastsiz va engil ranglardan ishlangan bo‘ladi. Ular odatda, kamtar va boshqa yo‘nalishlardan xoli, yoshlarga juda yaxshi ko‘rinish beradi.

Klassik yubkalar o‘smirlar uchun ham ko‘pincha mo‘ljallangan. Bu kiyimlar, qarama-qarshi ranglar bilan ta’minlangan, ommalashgan va shu bilan birga shakl va to‘liq rangli tarzda boshqariladi.

ISSN 3030-3907

O‘smirlar garderobida **klassik uslubdagi kiyimlar va shaxsiy uslub mavjud bo‘lib, k**lassik uslub yoshlar orasida shaxsiy e’tiborni shakllantirishga yordam beradi. Kiyimlar faqat tashqi ko‘rinishni ta’minlamasdan, balki o‘z shaxsiyatlarini ifodalashda yoshlarga yordam beradi. Klassik kiyimlar yoshlarning ozod va hissiy darajada yondashishini ta’minlaydi, shuningdek, ularning ijtimoiy maqom va ahamiyatiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Klassik uslubdagi kiyimlar yoshlarning hayotidagi har kungi intilishlariga e’tibor qaratgan holda, ularga tinchlik va shikastsiz ko‘rinishni beradi. Shunday qilib, o‘smirlar klassik kiyimlarni tanlashda, ularning shaxsiy g‘oyalari va turli jarayonlarga ta’sir ko‘rsatishlari muhim ahamiyatga ega.

O‘zbekistonda ham klassik usuldagi kiyimlar yoshlar orasida keng tarqalgan. Modalarning o‘zgarishi bilan, klassik kiyimlar yoshlar uchun haqiqiy uslubni ifodalayotgan tanlov bo‘lib, ularning jamiyatdagi imijiga ham ta’sir ko‘rsatadi. Yuqori sifatli va oddiy shikastsiz kiyimlar, o‘zbek yoshlari uchun ayni vaqtda muhimdir [2].

Klassik usuldagi kiyimlar o‘smirlar uchun nafaqat modali, balki yuqori sifat va kamtarlikni ham ta’minlaydi. Bu kiyimlar yoshlarning shaxsiyatlarini shakllantirishga yordam beradi, ularga jiddiy va tinch ko‘rinish beradi, shuningdek, ijtimoiy muhitga mos bo‘lishga imkon yaratadi. Klassik uslubdagi kiyimlar, modaning eng uzoq muddatli va yuqori mavjud elementlaridan biri hisoblanadi.

2. Sport uslubidagi kiyimlar o‘smirlar orasida endi kundalik hayotning ajralmas qismiga aylanib ulgurdi. Bu kiyimlar faol hayot tarzi, erkinlik va qulaylikka ega bo‘lib, ularning jismoniy faoliyatga bo‘lgan qiziqishini va ijtimoiy statusini ham ifodalaydi. Sport kiyimlari nafaqat sport zallarida, balki kundalik hayotda, hatto rasmiy va harbiy tanlovlarda ham ommalashgan. Bunday kiyimlar umumiy modaning katta qismiga aylandi.

Sport kiyimlarining eng asosiy jihati – ularning qulayligi va funksionallikka e’tibor qaratishidir. Sport usuldagi kiyimlar odatda jismoniy faoliyatga mos kelishi uchun ishlanadi, lekin ularning modasi ham zamonaviy tendensiyalar bilan moslashgan. Bu kiyimlar erkin harakat qilishga, terning yaxshi chiqishi, tananing nafas olishiga va qulay bo‘lishga imkon beradi [4].

Sport uslubidagi kiyimlar bir nechta elementlardan tashkil topgan bo‘lib, ular turli faoliyat turlariga moslashgan (2-rasm), jumladan:

a) sport futbolkalari – o‘smirlar orasida keng tarqalgan kiyim turlaridan biridir. Ular ko‘pincha yoshlarga mo‘ljallangan o‘ziga xos ranglarda va logotiplarda bo‘ladi. Sport futbolkalari ko‘pincha shortlar yoki jinslar bilan birga kiyoriladi. Ular juda qulay va sport bilan shug‘ullanishda erkin harakat qilishga yordam beradi.

ISSN 3030-3907

b) trenchiklar yoki sport kurtkalari – sport kiyimlari orasida eng ommaviy tanlovlardan biridir. Bu kiyimlar terning qattiq chiqishini va erkin harakat qilishni ta’minlaydi. Trenchiklar, odatda, yoshlar uchun qulay va shikastsiz bo‘lib, har doim eng zamonaviy modalari bilan ishlangan bo‘ladi.

v) sport shortlari va jinslar ko‘pincha oddiy va shikastsiz dizaynga ega. Sport shorti erkin harakat qilish uchun maxsus ishlangan bo‘lib, insonga qulaylik va havo olish imkoniyatini beradi. Shortlar ko‘pincha futbolka yoki trenchik bilan birga kiyoriladi.

g) krossovkalar – sport kiyimlari oramasida maxsus mavjud bo‘lgan ahamiyatga ega. Ular yoshlarga harakatda bo‘lish va sport bilan shug‘ullanishda qulaylikni ta’minlaydi. Krossovkalarning dizayni keng turlardan tashkil topgan bo‘lib, ularning shakli va texnikasi turli faoliyat turlariga moslashgan.

d) sport bosh kiyimlari, masalan, beysbol qalpoqlari, sport modasining muhim elementlaridan biridir. Bular nafaqat qulaylik uchun, balki yoshlarning shaxsiy uslubini ham shakllantiradi. Bularda ko‘pincha tanlovga bo‘lgan har bir insonning istaklari va modalarga bo‘lgan munosabati ko‘rinadi.

e) haroratli mavsumlarda yoki sport zallaridagi qiziqishlar uchun sport paltolari va jiletlar mo‘ljallangan. Bu kiyimlar yoshlarga nafaqat jismoniy faoliyatda, balki kundalik hayotda ham qulay bo‘ladi. Sport paltosining ishlanishi erkin harakat va terning chiqishi uchun mo‘ljallangan.

a) b) v) g) d) e)

2-rasm. Sport uslubidagi kiyimlarning turlari

Sport kiyimlari o‘smirlar uchun faqat qulaylik va funksionallikni ta’minlamasdan, ularning shaxsiy stillari, modalari va kundalik hayotini ham ifodalaydi. Bu kiyimlar yoshlar uchun tashqi ko‘rinishda shakl va izlanishlarning to‘la aniq bir ko‘rinishiga yordam beradi. Sport kiyimlari nafaqat sport bilan shug‘ullanishda, balki ijtimoiy muhitda ham o‘z shaxsiyatlarini ifodalash imkonini beradi [5].

ISSN 3030-3907

Natija. Misol uchun, sport futbolkalarining dizaynerlik va ranglaridan foydalanish yoshlarga modalikni ham sezdirishi mumkin. Krossovkalar esa yoshlar uchun erkin harakat qilish bilan birga, modalarga moslashgan va ularga yangi tendensiyalarni o‘z shevada qabul qilishga yordam beradi.

Sport usuldagi kiyimlar soni va modasi kundan-kunga o‘sib bormoqda. Sportni ko‘p yoshlar hayotlariga olib kirib, kiyimlarning unga moslashgan turlari bilan birga, ko‘pincha “sport-lyuks” uslubga ham e’tibor qaratishmoqda. Bu tendensiyada sport kiyimlari nafaqat jismoniy faoliyatda, balki kundalik hayotda ham modali ko‘rinishni ta’minlaydi.

O‘zbekistonda ham sport kiyimlari o‘smirlar orasida ommalashgan. Xususan, futbol, basketbol va yug‘uruvchilar uchun mo‘ljallangan kiyimlar keng tarqalgan. Jamoalarning uniformalari yoki brendlar bilan ishlangan sport kiyimlari yoshlar orasida modalik va status belgisi sifatida qabul qilinadi.

Sport usuldagi kiyimlar o‘smirlar uchun nafaqat faol hayot tarziga mos keladi, balki ularning shaxsiyatlarini, ijtimoiy maqomini va modaga bo‘lgan munosabatini ham ifodalaydi. Bular yoshlarga qulaylik, erkinlik va jismoniy faoliyat uchun qulay sharoit yaratadi, shuningdek, har bir insonning shaxsiy stillari va modalariga moslashishga yordam beradi. Sport kiyimlari kundalik hayotda va sport bilan shug‘ullanishda ijobiy ta’sir ko‘rsatadi [6].

3. Romantik uslub – modaning bir yo‘nalishi bo‘lib, u hayajon, his-tuyg‘ular va estetikani ilgari surishga qaratilgan. Bu uslubning asosida ishlab chiqarilgan kiyimlar yoshlarga yoritish, animalizm va elegantlikni birlashtiradi. Romantik kiyimlar jarayonga oshiqlik va sevgining mukammal ko‘rinishini shakllantiradi. Romantik uslubning asosiy belgisi – yorqin, nafis va taqdim etishda ham tuyg‘ularni shakllantiradi.

Romantik kiyimlar – nafislik, joziba va elegantlikning ramzi bo‘lib, ularning asosiy xususiyatlari yorqin va jenseni ko‘rsatishga intilgan modalarda bo‘ladi. Bu kiyimlar, odatda, mayda detallar, flot va animalistik elementlardan tashkil topgan bo‘ladi. Ushbu uslubdagi kiyimlar yoshlarga na tolko modalik, balki jozibadorlik va hayajonni ham torttiradi.

Romantik kiyimlar janridagi asosiy elementlar kiyimga o‘zgacha joziba taqdim etish, yashirin va qisqa belgilar, gul va chiroyli detallardan iborat bo‘lgan hamma bezak elementlari va detallari bo‘lishi mumkin.

Xulosa. O‘smirlik yoshi har bir inson hayotidagi muhim va shakllanish davrlaridan biridir. Bu davrda yoshlar nafaqat jismoniy, balki ruhiy va ijtimoiy jihatdan ham katta o‘zgarishlarga uchraydilar. Kiyim tanlashda ularning shaxsiy va ijtimoiy munosabatlari, modaga bo‘lgan qiziqishlari va turli omillar mavjud. Kuzatishlar va tahlillar asosida aytish mumkinki, aksariyat yoshlar sport va klassik

ISSN 3030-3907

uslubdagi kiyimlarni ko‘proq xarid qilishadi va ularda qulaylik, ishonchlilikni his qilishadi. Klassik uslubdagi kiyimlar – o‘smirlar orasida ba’zi birlariga oddiy va benazir ko‘rinadi, lekin ularning shaxsiyatlari va ijtimoiy statuslarini aks ettirishda muhim rol o‘ynaydi.

Demak, o‘smirlar kiyimi har bir yoshning shaxsiy taraqqiyoti va ijtimoiy munosabatlarini aks ettiruvchi muhim omildir. Kiyim tanlashda ularning shaxsiy istaklari, modaga bo‘lgan munosabati, ijtimoiy vaziyat va globalizatsiyaning ta’siri muhim ahamiyatga ega. O‘smirlar kiyimining turli klassifikatsiyalari ularning psixologiyasi, modalari va hayot yo‘llariga bo‘lgan qiziqishlarini ifodalaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Ismoilova G. O‘smirlar kiyimlari va ularning ijtimoiy roli. Toshkent: “Fan” nashriyoti, 2019. – 152 b.

2. Aminova Z. Moda va yoshlar: Psixologik yondashuvlar. Buxoro: Buxoro universiteti nashriyoti, 2018. – 87-89 b.

3. Akbarov S. O‘smirlar shaxsiyatini shakllantirishda kiyimlarning roli. Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti, 2020. 152-154 b.

4. Johnson, M. Adolescent fashion and identity: A psychological perspective. New York: Routledge, 2017. – P. 67-68.

5. Brown, P. & Smith, L. Youth clothing and social groups: A sociological approach. London: Sage Publications, 2016. – P. 48.

6. Ковалев А. Мода и одевание предпочтения подростков. Москва: Академия. 2015. – С. 128-129.

7. Kozlova, I. (2021). The impact of fashion trends on adolescent self-expression. Journal of Youth Studies, 14(2), 58-74.

8. Sharifovna, T. Z., & Bakhriniso, T. (2020). Modernization of higher education by solving integration problems. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8(12 Part II), 44-49.

9. Sh, T. Z., & Kh, S. K. (2020). Innovative forms of education in Uzbekistan. International journal of innovations in engineering research and technology. IJIERT, 7(4), 258-261.

10. Тошева, Н. М., Тухтаева, З. Ш., & Атамурадова, Г. О. (2014). Значение самостоятельного образования при формировании творческой деятельности. Молодой ученый, (8), 878-879.

11. Sharifovna, T. Z. (2019). Organizational-methodological inter-objective integrations in teaching special disciplines. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol, 7(12).

ISSN 3030-3907

12. Тухтаева, З. Ш., Хакимова, Г. Х., & Курбанова, И. И. (2017). Особенности детской одежды и выбор материалов. Молодой ученый, (14), 144-145.

ISSN 3030-3907